

LANDSSAMBAND ÍSLENZKRA ÚTVEGSMANNA

THE FEDERATION OF ICELANDIC FISHING VESSEL OWNERS.

HAFNARHOLI, TRYGGVAGÖTU 11 · P.O.BOX 893 · REYKJAVÍK · TEL. 354-550 9500 · TELEFAX 354-550 9501

Nefndasvið Alþingis,
v/sjávarútvegsnefndar,
Þórshamri v/Templarasund,
150 Reykjavík.

Alþingi
Erindi nr. Þ 127/1710
komudagur 8.4.2002

nefnasvid@althingi.is

Reykjavík, 8.4.2002

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 38/1990 um stjórn fiskveiða með síðari breytingum. Þskj. 882 - 562. mál.

Okkur hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum um stjórn fiskveiða.

1. Almennar athugasemdir.

Veigamestu breytingartillögur frumvarpsins felast stóráuknum álögum á sjávarútveginn í formi auðlindagjalds.

Við erum þeirrar skoðunar að ekki beri að innheimta auðlindagjald vegna nýtingar náttúruauðlinda. Við höfum engu að síður lýst okkur tilbúin til að greiða hóflegt auðlindagjald, enda verði það til þess að skapa stöðugleika í greininni. Mest hagkvæmni næst í sjávarútvegi ef úthlutunar aflahlutdeilda er varanleg og við itrekum nauðsyn þess að þær reglur sem sjávarútvegsfyrirtækjum eru settar gildi til langs tíma. Öll óvissa tefur fyrir nauðsynlegri hagræðingu og framþróun.

Við áréttum þá skoðun okkar, að komi til álagningar frekara auðlindagjalds á sjávarútveginn, þá skuli jafnræðis gætt við skattlagningu fyrirtækja sem nýta hverskonar náttúruauðlindir. Skattlagning einnar atvinnugreinar umfram aðrar samrýmist ekki jafnræðisreglu stjórnarskrárinnar.

Mikilvægt er að gjaldtaka taki mið af afkomu sjávarútvegsins og við teljum að lágmarksgreiðsla auðlindagjalds skuli taka mið af núverandi greiðslu veiðieftirlitsgjalds, sem á síðasta ári nam um 230 milljónum króna. Ekki er rétt að miða við tímabundnar greiðslur í Þróunarsjóð sjávarútvegsins sem námu yfir 600 milljónum króna á síðasta ári. Áætlun sjóðsins gerir ráð fyrir því að á árinu 2004 verði búið að innheimta nægar fjárhæðir til að standa undir öllum skuldbindingum sjóðsins. Nú er verið að innheimta gjöld til að standa straum af kostnaði við smíði hins nýja hafrannsóknaskips en það var að beiðni okkar að Þróunarsjóðnum var falið að innheimta gjald af útgerðinni til að standa undir smíði skipsins.

Við teljum að það gjald sem miðað er við að innheimta af útgerðinni samkvæmt frumvarpinu sé allt of hátt. Miðað er við að væri gjaldtakan að fullu komin til framkvæmda á þessu ári næmi það yfir tveimur milljörðum króna.

Á síðasta ári gerðum við nýjan kjarasamning við Vélstjórafélag Íslands sem fól m.a. í sér ákvörðun um verð á þorski, ýsu og karfa í beinum viðskiptum þar sem útgerð og vinnsla eru á sömu hendi. Þessi ákvæði voru síðan stafest af gerðardómi hvað félagsmenn Farmanna- og fiskimannasambands Íslands og Sjómannasambands Íslands varðar. Fiskverð í beinum viðskiptum hefur að meðaltali hækkað um eða yfir 40% á þessum tegundum frá því í október 2001 með tilheyrandi útgjaldaauka fyrir útgerðina. Hækkun á fiskverði í beinum viðskiptum, sem í raun er einungis aukin útgjöld, leiðir til hærri gjaldstofns samkvæmt frumvarpinu. Áhrifa þessa er þó einungis að hluta farið að gæta þar sem viðmiðun við áætlun gjaldsins fyrir árið 2002 er tímabilið 1.5.2001 – 30.4.2002 en áhrifa herra fiskverðs í beinum viðskiptum er fyrst nú farið að gæta að fullu. Þannig getur gjaldstofninn enn átt eftir að hækka þó í raun sé einungis um aukin útgjöld að ræða.

Íslenskur sjávarútvegur á í harðri samkeppni við sjávarútveg annarra landa enda eru nánast allar afurðir okkar seldar úr landi. Það er einsdæmi að innheimta auðlindagjald af sjávarútvegi með sama hætti og hér er lagt til og víða eigum við í samkeppni við ríkisstyrktan sjávarútveg. Álagningin er því stórskadleg íslenskum sjávarútvegsfyrirtækjum í hinni alþjóðlegu samkeppni sem hann býr við.

Gjald það sem frumvarpið gerir ráð fyrir er afar hátt þegar litið er til afkomu sjávarútvegsins. Þó að hluta til sé tekið tillit til kostnaðarþátta er gjaldstofninn ákvarðaður áður en tekið hefur verið tillit til allra útgjalda. Því verður um álagningu gjalds að ræða þótt tap verði á rekstrinum. Í þeim tilfellum er um eignaupptöku að ræða. Samkvæmt frumvarpinu hefði gjaldið samtals numið kr. 10,1 milljarði á árunum 1994-2000. Samkvæmt upplýsingum Þjóðhagsstofnunar nam samanlagður hagnaður sjávarútvegsfyrirtækja á sama tíma kr. 14,4 milljörðum samkvæmt árgreiðsluáferð en afkoman var neikvæð um 0,5 milljarða samkvæmt skattalegu uppgjöri. Af þessum tölum sést að hér er um ofurskattlagningu að ræða en ekki hóflegt gjald.

Í ljósi framangreinds er undarlegt að sjávarútvegsráðherra hefur afgreitt mótmæli okkar og gagnrýni á þá ofurálagningu sem hér er á ferðinni með þeim orðum að það sé hlutverk okkar að vera á móti auknum álögum. Viðbrögð iðnaðarráðherra við hugmyndum um álagningu auðlindagjalds á orkufyrirtækin vegna nýlegs úrskurðar óbyggðanefndar eru athyglisverð. Í blaðaviðtali þann 3.4. sl. er eftirfarandi haft eftir iðnaðarráðherra "Ég útiloka ekkert um auðlindagjald í framtíðinni hvað varðar nýtingu náttúruauðlinda, enda gera lögin um þjóðlendur ráð fyrir slíku, þó að það sé ákvörðunarefni hverju sinni. En þær virkjanir sem þegar hafa verið teknar í notkun, áður en þjóðlendulögin voru sett, byggjast að verulegu leyti á samningum um sölu á orku til margra ára eins og til stóriðjunnar og þeir samningar verða ekki teknir upp. En gjald sem kæmi til með að vera lagt á orkufyrirtækin mun skila sér út í verðlagið og til neytenda. Ég held að við verðum líka að hugsa um samkeppnisstöðu Íslands gagnvart öðrum þjóðum í þessu sambandi, t.d. sölu á orku til stórfyrirtækja."

Það er alkunna að yfirgnæfandi hluti sjávarútvegsfyrirtækja er á landsbyggðinni. Því mun auðlindagjald á sjávarútveginn fyrst og fremst leggjast á fyrirtæki á landsbyggðinni. Sjávarútvegsfyrirtækin eru burðarásinn í atvinnulífi landsbyggðarinnar og því líklegust til að stuðla að uppbyggingu og framförum þar. Með álagningu auðlindagjalds er verulega dregið úr möguleikum fyrirtækjanna til frekari uppbyggingar og þar með aukið á vanda landsbyggðarinnar með tilheyrandi þjóðhagslegum afleiðingum.

Að beiðni okkar rannsakaði Hagfræðistofnun Háskóla Íslands samband auðlindagjalds og skatttekna ríkisins og birti niðurstöðuna í skýrslu í ársbyrjun sem send hefur verið öllum þingmönnum.

Í skýrslunni er leitast við að varpa ljósi á það hvernig skatttekjur hins opinbera kynnu að breytast við álagningu eða hækkun auðlindagjalds á sjávarútveginn. Markmið skýrslunnar er að vekja athygli á og lýsa þeim hagrænu breytum og samböndum sem mestu ráða um hvort og hversu mikið skatttekjur hins opinbera myndu breytast í kjölfar hækkunar auðlindagjalds. Þá er reynt að sýna hvaða stærðir gæti verið um að ræða.

Megin niðurstaða Hagfræðistofnunar er sú að neikvæð áhrif auðlindagjalds á eignir landsmanna og þá einkum á landsframleiðslu geta leitt til þess að tekjuaukning hins opinbera af álagningu auðlindagjalds verði engin eða jafnvel neikvæð. Hagfræðistofnun telur verulegar líkur á því að álagning auðlindagjalds muni lækka heildarskatttekjur hins opinbera þegar fram í sækir. Þessi lækkun gæti orðið innan tiltölulega fárra ára, sennilega 10 – 20 ára.

Rétt er að vekja athygli á því að í skýrslunni eru áhrif þess að auðlindagjald á sjávarútveginn leggst fyrst og fremst á fyrirtæki á landsbyggðinni ekki metin sérstaklega.

Skýrsla Hagfræðistofnunar Háskóla Íslands lá ekki fyrir þegar Auðlindanefnd og “Endurskoðunarnefnd” sjávarútvegsráðherra skiluðu skýrslum sínum. Niðurstaða Hagfræðistofnunar um áhrif álagningar auðlindagjalds á íslenskan sjávarútveg á skatttekjur ríkisins hlýtur að leiða til þess að öll áform um álagningu auðlindagjalds komi til endurskoðunar og verði metin í nýju ljósi.

Að öllu framangreindu virtu teljum við að sú álagning auðlindagjalds á íslenskan sjávarútveg sem í frumvarpinu felst sé hrein tímaskekkja og leggjumst alfarið gegn samþykkt frumvarpsins að þessu leiti.

2. Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Við gerum ekki sérstakar athugasemdir við 1., 2., 3., 6., 7., 9. og 11 greinar frumvarpsins.

Við leggjumst alfarið gegn ákvæðum 4. greinar frumvarpsins um heimild ráðherra til “að ráðstafa allt að 1.500 lestum af óslægðum botnfiski í þorskígildum talið til skipa sem gerð eru út frá byggðarlögum sem hafa lent í vanda vegna samdráttar í sjávarútvegi“. Beiting ákvæðis sem þessa leiðir til þess að aflaheimildir verða teknar af öðrum skipum og verður þannig til að mismuna aðilum. Ákvæði um skilyrði fyrir úthlutun eru afar óljós og virðist nánast að um geðþóttaákvörðun geti verið að ræða.

Við erum alfarið á móti þeim fyrirætlunum að takmarka stærð krókaaflamarksbáta við 15 brúttótonn í stað 6 brúttórúmlasta eða 6 brúttótonna eins og nú er. Engin rök eru færð fyrir breytingunni í greinargerð með frumvarpinu en vísað er til þess að þetta sé í samræmi við tillögur meirihluta Endurskoðunarnefndar. Í álitni meirihlutans segir um þetta atriði: “Meirihluti nefndarinnar telur að takmarka beri stærð krókaaflamarksbáta, en þó séu 6 tonna takmörkin sem áður var stuðst við óþarflega þröng m.a. af öryggisástæðum”. Undanfarin ár hafa gríðarlega miklar aflaheimildir verið teknar af aflamarksskipum og fluttar til krókabáta undir 6 tonnum. Heimildir þessar hafa verið teknar bæði af stórum og smáum skipum þ.m.t. skipum undir 15 brúttótonnum. Samkvæmt frumvarpinu á nú að heimila þeim sem fengið hafa þessar heimildir að stækka þau langt upp fyrir stærð þeirra skipa sem heimildirnar hafa verið teknar frá ! Sjávarútvegsráðherra hefur sagt að þessi breyting sé gerð vegna öryggissjónarmiða. Þessi röksemdafærsla er svo fráleit að hún er ekki einu sinni brosleg. Sé sjávarútvegsráðherra umhugað um öryggismál er einfaldast fyrir hann að leggja til að öllum heimildum sem teknar hafa verið af skipum stærri en 6 brúttórúmllestir eða 6 brúttótonn verði skilað aftur til þeirra. Rétt er að benda einnig á þann möguleika að flytja frekari heimildir frá skipum undir 6 tonn en þær sem fluttar hafa verið til þeirra frá stærri skipum megi það verða til að auka öryggi sjómanna.

Í 8. grein frumvarpsins er lagt til að fella niður ákvæði 14. greinar um sérstaka samráðsnefnd sem skipuð er fulltrúum sjómanna, útvegsmanna og ráðherra. Við teljum að almennt beri að efla tengsl hins opinbera og atvinnulífsins. Því teljum við að nær væri að efla starf nefndarinnar, að teknu tilliti breyttra aðstæðna sem lýst er í greinargerð með frumvarpinu, en að leggja hana niður.

Við leggjumst alfarið gegn samþykkt 10. greinar frumvarpsins og vísunum um rökstuðning til almennra athugasemda um frumvarpið.

Virðingarfyllt,

f.h. Landssambands íslenskra útvegsmanna

Friðrik J. Arngrímsson